

УДК338.48:502.131.1:332.14

Кіт С.Е.¹, Оболенцева Л.В.²

¹студ. гр. ММГКТС 2024-1, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

²д-р.ekon.наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ЯК ОСНОВА ВІДПОВІДАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ

Підхід до сталого розвитку туризму ґрунтується на загальній філософії сталого розвитку, що поєднує сукупність наукових принципів, концепцій та теоретичних положень, спрямованих на гармонізацію взаємодії суспільства з природним середовищем. Його сутність полягає у переосмисленні ролі людини у природі з метою забезпечення тривалого економічного зростання без шкоди для екосистем. Такий підхід передбачає формування узгодженої глобальної стратегії збереження та відновлення природних ресурсів і екосистем на рівні, який забезпечує підтримання життєздатності планети та повернення світової економічної діяльності в межі екологічної стійкості та відновлювальних можливостей біосфери [1].

Сталий розвиток відображає прагнення досягти узгодженості між людиною, суспільством і природним середовищем, забезпечуючи збалансовану взаємодію між соціальною та екологічною сферами. Він орієнтований на подолання суперечностей між економічним прогресом і збереженням природи, між рівнем добробуту розвинених держав і країн, що перебувають на шляху розвитку, а також між зростаючими потребами людства та раціональними

обмеженнями, необхідними для збереження ресурсів планети. З цієї точки зору, сталий розвиток передбачає формування відповідальної моделі поведінки, яка забезпечує гармонію інтересів суспільства, економіки та довкілля як для сучасних, так і для майбутніх поколінь.

Посилення викликів, що постали перед туристичною сферою в умовах глобальної економічної кризи, а також зростання її стратегічної важливості зумовлюють пошук нових траєкторій розвитку галузі. Саме це спричинило активне впровадження ключових положень і принципів сталого розвитку у практику туристичної діяльності. Спираючись на концепцію сталого розвитку, туристична індустрія здатна не лише ефективно реагувати на сучасні виклики та долати кризові явища, а й стати рушійною силою.

Запровадження засад сталого розвитку у туристичну сферу сприятиме формуванню якісно нової моделі функціонування галузі, орієнтованої на збереження довкілля та раціональне використання ресурсів. Зокрема, реалізація таких підходів забезпечить [2]:

- раціональне та екологічно виважене використання природних ресурсів, що передбачає мінімізацію негативного впливу на довкілля та підтримання природної рівноваги територій;
- активне залучення фінансових ресурсів і капіталовкладень для усунення екологічних збитків та реалізації природоохоронних проєктів, спрямованих на відновлення довкілля та впровадження сучасних еко-технологій;
- стимулювання економічного розвитку територій без завдання незворотної шкоди природним системам, забезпечуючи збалансоване зростання та збереження екологічної рівноваги;
- активне залучення місцевих жителів до формування екологічної культури та участі у природоохоронних ініціативах, що сприятиме підвищенню рівня екологічної свідомості та відповідальності громади;
- створення умов для суворого дотримання правових норм та стандартів у туристичній сфері, гарантування прозорості, відповідальності та законності всіх видів туристичної діяльності;

- формування соціально орієнтованої моделі розвитку туристичних і курортних територій, яка забезпечуватиме підвищення якості життя місцевого населення, створення нових робочих місць та розвиток соціальної інфраструктури, підтримуючи гармонійне співіснування туристичних потоків та місцевих громад;

- активне впровадження принципів екологічного менеджменту і маркетингу, що передбачає розроблення та реалізацію відповідальних підходів до управління ресурсами та просування екологічно дружніх туристичних продуктів, формуючи позитивний імідж дестинації та сприяючи переходу галузі на стійкі стандарти розвитку.

На основі вивчення стратегічних орієнтирів і сучасних підходів до управління сталим розвитком туризму, сформованих провідними міжнародними інституціями та галузевими об'єднаннями, можна зробити висновок, що ефективні рекомендації для забезпечення сталості туристичної сфери мають відповідати низці ключових вимог, зокрема, вони повинні [2; 3]:

- орієнтуватися на раціональне та ефективне використання природних ресурсів, які становлять фундамент туристичного потенціалу території, підтримуючи природні екосистеми, зберігаючи унікальні природні об'єкти і видове різноманіття, та забезпечуючи відтворюваність екологічних процесів для довгострокового функціонування туристичних дестинацій;

- забезпечувати повагу до соціальної та культурної унікальності місцевих громад, сприяти збереженню як матеріальної, так і нематеріальної культурної спадщини, підтримувати традиційні цінності та способи життя населення, водночас формуючи умови для розвитку взаєморозуміння, толерантності та конструктивного міжкультурного діалогу між туристами й місцевими мешканцями;

- гарантувати стабільний, довгостроковий економічний розвиток туристичних територій, забезпечуючи справедливий розподіл соціально-економічних переваг між усіма учасниками туристичного процесу. Це передбачає створення нових робочих місць, підвищення рівня доходів

населення, розширення можливостей для місцевого бізнесу та покращення доступу до соціальних послуг для місцевих громад, а також внесок у скорочення рівня бідності та підвищення добробуту регіону.

Стійкий розвиток територій передбачає досягнення збалансованого поєднання економічного прогресу, суспільного добробуту та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу. Це означає, що господарська діяльність у регіонах має відбуватися на засадах довготривалої стабільності, коли забезпечуються висока результативність економічних процесів, соціальна рівність і відповідальність, а також екологічна безпека і відновлюваність природних систем. Такий підхід становить основу системи управління гармонійним територіальним розвитком, спрямованої на формування конкурентоспроможних, соціально орієнтованих і екологічно збалансованих регіонів.

Упровадження принципів сталого розвитку туризму в Україні забезпечить можливість формування ефективної моделі збалансованого управління галуззю, створить умови для узгодження та раціонального використання наявних організаційних, фінансових, науково-інтелектуальних, матеріально-технічних й інших ресурсів з метою подолання актуальних викликів туристичної сфери. Все це сприятиме збереженню природних територій та культурних об'єктів, зміцненню конкурентоспроможності регіональної та національної туристичної індустрії, а також гарантуванню економічної безпеки держави від внутрішніх і зовнішніх ризиків на глобальному ринку туристичних послуг.

Список використаних джерел

1. Tourism and the Sustainable Development Goals. URL: <https://www.eunwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284417254>
2. Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419401>
3. Горіна Г. О., Борблік К. Е. Механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг. *Торгівля і ринок України*. 2019. № 1(45). С. 137-147.